

М. В. Іваницький,
здобувач ступеня доктор філософії,
ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3871-6218>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.9.115

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

М. Ivanytskyi,
Postgraduate student, SESE "Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine

REGULATORY FRAMEWORK FOR ATTRACTING AND IMPLEMENTING INVESTMENTS TO THE ENERGY SECTOR OF UKRAINE

Стаття присвячена аналізу нормативно-правового забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України. Встановлено, що нормативно-правове забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України охоплює собою, як акти, що не містять прямих регламентуючих положень, щодо забезпечення інвестиційної діяльності, проте опосередковано регулюють ці відносини (комплексні акти), так і акти, що безпосередньо регулюють питання, пов'язані з інвестиціями, зокрема і в енергетичний сектор (предметні акти). Фундаментом системи правових актів, що становлять основу забезпечення залучення та реалізації інвестицій, слугує Конституція. Після неї йдуть Закони України. Підзаконні акти слугують для уточнення та конкретизації певних статей Конституції України та законодавчих актів, забезпечують їх практичне застосування. Регулювання на національному рівні безпосередньо пов'язане з міжнародним регулюванням інвестиційної діяльності, що тільки підкреслює тісний взаємозв'язок між внутрішньодержавним і міжнародним — глобальним інвестиційним процесом. Міжнародне регулювання здійснюється шляхом укладення як двосторонніх інвестиційних угод, так і багатосторонніх інвестиційних договорів, що визначають правила та стандарти інвестиційної діяльності.

The article analyses the regulatory framework for attracting and implementing investments into the energy sector of Ukraine. It is established that the regulatory framework for attracting and implementing investments in the energy sector of Ukraine includes both acts which do not contain direct regulatory provisions on ensuring investment activity, but indirectly regulate these relations (comprehensive acts) and acts which directly regulate issues related to investments, including in the energy sector (substantive acts). The Constitution serves as the foundation of the system of legal acts that form the basis for attracting and implementing investments. It is followed by the Laws of Ukraine. Subordinate legislation serves to clarify and specify certain articles of the Constitution and legislative acts, and ensure their practical application. Regulation at the national level is directly related to international regulation of

investment activity, which only emphasises the close relationship between the domestic and international, and global investment process. International regulation is carried out through the conclusion of both bilateral investment agreements and multilateral investment treaties that define the rules and standards of investment activity. The article provides an in-depth analysis of the regulatory framework governing investment attraction and implementation in Ukraine's energy sector. It identifies two key categories within this framework: comprehensive acts, which indirectly regulate investment activities, and substantive acts, which directly address investment-related issues, particularly in the energy sector. The foundational document in this system is the Constitution, followed by Ukrainian laws. Subordinate legislation plays a crucial role in interpreting and applying constitutional and legislative provisions, ensuring their practicality. Furthermore, the national regulatory landscape intersects significantly with international investment regulations, showcasing the interconnectedness of domestic, international, and global investment processes. This international regulation is manifested through bilateral investment agreements and multilateral investment treaties, which establish rules and standards for investment activities on an international scale. These agreements and treaties play a pivotal role in shaping the environment for investment in Ukraine's energy sector, emphasizing the country's integration into the broader global investment landscape.

Ключові слова: нормативно-правовий акт, правове забезпечення, правове регулювання, комплексні акти, предметні акти, інвестиції, залучення інвестицій, реалізація інвестицій, енергетичний сектор, енергетика.

Key words: regulatory act, legal support, legal regulation, comprehensive acts, substantive acts, investment, investment attraction, investment implementation, energy sector, energy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Консолідоване правове забезпечення інвестиційних відносин відіграє провідну роль у розвитку, як енергетичного сектору, так і економіки України загалом. Визначеність у правовому регулюванні сприяє: по-перше, адекватному розв'язанню оперативних і довгострокових завдань, що є стрижнем економічної та соціальної стабільності; по-друге, реалізації прав учасників інвестиційного процесу та досягненню ними приватних цілей і завдань. На противагу цьому, правова невизначеність і незахищеність прав учасників інвестиційного процесу (здебільшого інвесторів) посилюють ризики в процесах розроблення й затвердження інвестиційних програм та інвестиційних проектів, перешкоджаючи залученню інвестицій в енергетичного сектор України.

Наукова спільнота акцентує увагу на небезпеці несистемної правотворчості, необхідності її систематизації та вибудовування стабільних правових засад для інвестиційного середовища. Поширення підзаконних актів із внутрішніми невідповідностями посилює адміністративні перепони щодо доступу інвесторів до енергетичного сектору. Існує невизначеність в апробації правових стандартів для певних ситуацій, що призводить до дисгармонії у проведенні інвестиційних процедур та має негативний вплив на енергетичну безпеку держави. Для реалізації завдання ефективного інвестування в енергетичний сектор України необхідна ревізія та деталізація чинних правових актів. Існує потреба у виробленні скоординованої та послідовної юридичної бази, здатної розв'язати наявні протиріччя та гарантувати передбачуваність енергетичного ринку для інвесторів. В ідеалі необхідно розробити уніфікований правовий простір, який зможе синхронізувати інтереси всіх суб'єктів інвестиційного процесу і створити надійну базу

для середньо- і довгострокових інвестицій в енергетичний сектор. До того ж зміцнення інвестиційного середовища вимагає впровадження прозорих інструментів контролю та моніторингу за інвестиційною активністю, що передбачає посилення взаємодії між різними відомствами та зміцнення позицій незалежних регулюючих органів. Оптимізація правового регулювання має супроводжуватися стимулюванням інвестиційних ініціатив, зокрема через податкові пільги, гранти та субсидії для реалізації інноваційних проектів в енергетичному секторі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Різним аспектам та проблемам правового регулювання інвестиційної діяльності, в тому числі пов'язаної з енергетикою, присвятили свої праці: В. Бєсєдін, В. Вакалюк, О. Вовчак, П. Гайдуцький, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Губський, Б. Данилишин, А. Кориневич, М. Кузьміна, Т. Майорова, А. Пересада, А. Філіпенко, Т. Харитонова та ін. науковці. Так, основні закони України, що регламентують інвестиційну діяльність, та роль Верховної Ради у створенні законодавчої бази у сфері інвестиційної діяльності було розкрито В. Вакалюк [1]. Автор обґрунтував доцільність удосконалення законодавчої бази із запровадження та нормального функціонування моделі інвестиційного розвитку в Україні. В дослідженні А. Кориневич [10] проаналізовано особливості становлення та розвитку міжнародно-правового регулювання використання енергетичних ресурсів та міжнародних відносин держав у енергетичній сфері. Особлива увага присвячена Договору до Енергетичної Хартії як основі багатосторонньої моделі співробітництва держав у енергетичній сфері. О. Собко та С. Смерека [21] дослідили діюче законодавства в сфері енергозбереження, що побудоване на принципах комплексності та пріоритетності, провели аналіз діючої практики нормативно-правового забезпечення у сфері енергозбереження. Автори прийшли до висновку, що поживлення інвестицій у процеси енергозбереження вимагає впровадження низки інноваційних змін як на законодавчому, так і виконавчому рівнях, а залучення освітніх і науково-дослідних установ буде підвищувати їхню якісну складову. М. Кузьміною [11] було виявлено сучасні тенденції правового регулювання відновлювальної енергетики в Україні. Авторка прийшла до висновку, що з метою покращення ситуації та уникнення загроз знищення відновлювальної енергетики в Україні необхідно створити ефективний механізм правового регулювання шляхом встановлення податків на викиди, преференцій для виробників відновлювальної енергетики, обмежень та додаткових зборів на традиційні види генерації, наприклад, екологічних податків ("зелених" облігацій, наприклад). Крім того, важливим є подальший розвиток інститутів спільного, венчурного інвестування, а також енергетичної кооперації. Також, Т. Затоначька, О. Жилінська та М. Іваницький [22] наголошують, що для сприяння залученню інвестицій у енергетичний сектор України потрібно не лише законодавче забезпечення, але й інституційна підтримка, тобто важливою складовою інвестиційної політики повинно стати створення інститутів і органів, які б проводили ко-

ординацію діяльності в цій сфері. Д. Затоначький та С. Леонов [23] вважають, що одним з можливих напрямків інвестування в енергетичний сектор України є використання державно-приватного партнерства, але наголошують, що законодавча база для цього потребує значного вдосконалення для ефективного використання цього механізму. Крім того, Д. Затоначький та ін. [24] підкреслюють, що між інвестиціями та міграцією існує тісний зв'язок. Це означає, що активне інвестування в енергетичний сектор може сприяти зниженню виїзду населення з країни.

Країни світу активно залучають зовнішні інвестиції до енергетичного сектору, але за рахунок посилення регулювання намагаються забезпечити національну енергетичну безпеку, про що свідчать дослідження зарубіжних авторів. Зокрема, М. Раджавурі та К. Гухта [25] розглянули питання змін у законодавстві окремих країн, що стосуються ретельної перевірки інвестицій в різні сектори для забезпечення національної безпеки. Зокрема, автори зазначили, що останнім часом все більше країн включають до обмежень і енергетичний сектор, тому вони вважають, що буде спостерігатися певне скорочення іноземних інвестицій в енергетичні компанії. М. Ширазі [26] звернув увагу, що сучасне регулювання в енергетичному секторі стосується розв'язання так званої "енергетичної трилеми", тобто співвідношення між справедливим розподілом енергетичних ресурсів, енергетичною безпекою та захистом навколишнього середовища. Автор зазначає, що державна політика в енергетичній сфері буде визначати основні напрямки законодавчого регулювання цього питання. М. Малдер і Е. Вердман [27] приділили увагу тому факту, що енергетичний сектор переважно складається з природних монополій, тому держава повинна регулювати не лише надходження до цього сектору капіталу, але й тарифи, які встановлюють компанії, для гарантування національної енергетичної безпеки.

Також, у зарубіжній науковій літературі все більше уваги приділяється питанням регулювання сектора відновлюваної або зеленої енергетики. Дослідники наголошують, що без уніфікованого законодавчого регулювання цієї сфери виникає багато проблем при інвестуванні в цей підсектор. Зокрема, Ф. Бовера та Л. Шіа-во [28] наголошують, що ЄС цілеспрямовано прямує до зеленої енергетики, але на шляху досягнення цілей "Зеленої Угоди" стоїть відсутність спільного законодавчого регулювання, що ускладнює роботу компаній у цій сфері. Автори пропонують створити спільний алгоритм для адаптації національного законодавства для сприяння розвитку зеленої енергетики. У свою чергу, А. Чіаррета та ін. [29] зосередили свою увагу на регулюванні сектору відновлюваної енергетики, а також його впливу на волатильність цін на електроенергію на прикладі Іспанії. Автори наголошують, що на стадії становлення національного законодавства, тобто його постійних змін і адаптацій, спостерігається постійна цінова волатильність, що негативно впливає на стабільність у галузі.

Проте, незважаючи на значні наукові здобутки в зазначеній сфері, ще не всі питання пов'язані з нормативно-правовим забезпеченням залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України, з урахуванням реалій 2022—2023 років, знайшли своє вирішен-

ня, що зумовлює актуальність даного напрямку досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження системи нормативно-правового забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Правові акти, що формують підґрунтя для регулювання інвестиційних процесів в енергетичному секторі, можна класифікувати на основі різних критеріїв: за ієрархією нормативності (Конституція України; законодавчі акти; підзаконні акти); за сферою дії (акти, що діють на всій території держави; акти, що діють на рівні окремих територій); за суб'єктом ухвалення (ухвалені державними органами; ухвалені органами місцевого самоврядування; ухвалені посадовими особами); за цілями і функціями (акти, що встановлюють загальні правила поведінки; акти, спрямовані на конкретні правовідносини); за часом дії (акти, які не мають обмеженого строку дії; акти, які діють упродовж визначеного часу); за ступенем деталізації (основоположні (концептуальні) акти; акти, що уточнюють (деталізують) основні положення) та ін. Водночас найбільш важливою є класифікація правових актів за завданнями та обсягом регулювання у сфері інвестиційної діяльності, що дає змогу виявити та оптимізувати нормативну структуру, спрямовану на врегулювання інвестиційного поля, виокремити специфічні правові інструменти, орієнтовані на підтримку та розвиток інвестиційних ініціатив в енергетичному секторі. З цього погляду, на нашу думку, всі правові акти, що стосуються залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України, можна поділити на: комплексні правові акти та предметні правові акти.

До першої групи правових актів (комплексні) належать: Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР, Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III, Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV, Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI, Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII, Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР, Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV, Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 1039-XIV, Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів господарювання, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження: Закон України від 17.02.2000 р. № 1457-III, Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 р. № 1682-III, Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III, Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV, Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 р. № 555-IV, Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 р. № 1861-IV, Про ринки капіталу та організовані товарні

ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV, Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV, Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI, Про індустриальні парки: Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI, Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII, Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII, Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII, Про концесію: Закон України від 03.10.2019 р. № 155-IX, Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX, Про енергетичну ефективність: Закон України від 21.10.2021 р. № 1818-IX, Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX, Про Стратегію сталого розвитку "Україна-2020": Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015, Про Комплексну державну програму енергозбереження України: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.02.1997 р. № 148, Про схвалення Концепції створення індустриальних (промислових) парків: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 р. № 447-р та ін.

До законів, які належать до першої групи правових актів, тобто мають предметне відношення до залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор, насамперед відноситься Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 р. № 1560-XII [13]. Закон ставить базові правові умови інвестиційної діяльності на території країни. Його нормами передбачаються рівні права, гарантії та захист власності для всіх інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних. Закон акцентує увагу на важливості розвитку міжнародної економічної взаємодії та глибокої інтеграції України у світову економіку. Він був покликаний сприяти розширенню економічних зв'язків, залученню іноземних інвестицій, а також участі українських підприємств та організацій у міжнародних інвестиційних програмах і проектах. Аналіз показав, що Закон України "Про інвестиційну діяльність" заклав дієве підґрунтя для прискорення інвестиційних потоків, оптимізації використання ресурсів і впровадження інновацій у ключових секторах, що в сукупності сприяло підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, яка відмовилася "від плановості". Загалом ухвалення цього акта сприяло нарощуванню інвестиційної активності, спрямованої на стимулювання економічного зростання та підвищення ефективності супутніх цьому зростанню процесів на зорі незалежності України.

Додаткові можливості для розвитку інвестиційної сфери надав Закон України "Про захист іноземних інвестицій на Україні" від 10.09.1991 р. № 1540а-XII [12]. Цим актом було узаконено діяльність іноземних інвесторів в Україні, гарантовано захист їхніх інвестицій, а в разі непередбачуваних обставин, пов'язаних із реквізицією, — адекватну та ефективну компенсацію. Доповненням до зазначеного акту є Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР [14]. Закон встановив конкретні умови для здійснення іноземної інвестиційної діяльності на українській території, орієнтуючись на стратегічні цілі, основоположні принципи та ключові положення, закріп-

лені в Законі України "Про інвестиційну діяльність". Він запровадив чіткі рамки для іноземних інвесторів, визначив їхні права та обов'язки, а також механізми захисту іноземного капіталу, зокрема процедури для розв'язання можливих інвестиційних спорів. Ба більше, закон окреслив необхідність створення стимулюючого та привабливого інвестиційного середовища, включно з пільговим режимом інвестиційної та іншої господарської діяльності, гарантіями прав власності та прозорими правилами для здійснення бізнес-діяльності.

На залучення інвестицій безпосередньо в енергетичний сектор України позитивний вплив мав Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні" від 17.12.2020 р. № 1116-IX. Закон визначив організаційні, правові та фінансові засади державної підтримки інвестиційних проектів з метою створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій (внутрішніх і зовнішніх), створення нових робочих місць, стимулювання економічного розвитку регіонів та зростання конкурентоспроможності економіки України [15]. Документ деталізував умови та механізми, за якими держава забезпечує підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями, включно з обсягом наданої допомоги. Також було визначено умови та критерії відбору та реалізації інвестиційних проектів, які можуть розраховувати на державну підтримку.

До другої групи правових актів, спеціально орієнтованих на регламентацію правового режиму залучення та реалізації інвестицій або її конкретних організаційних і правових форм ми також віднесли: Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення випадків ухилення окремих підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів): Закон України від 20.12.2001 р. № 2899-III, Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI та деякі інші законодавчі акти. Кожен із перерахованих вище правових актів певною мірою підпорядкований досягненню цілі щодо забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України.

Наступний рівень регулювання становлять підзаконні акти, основна роль яких полягає у запровадженні відповідних механізмів залучення та реалізації інвестицій. Дані акти мають важливе значення для безперервного забезпечення економіки України інвестиційним капіталом. Ці нормативні документи цілеспрямовано поглиблюють і доповнюють регулювання інвестиційної діяльності, адаптуючи його до поточних умов і потреб держави. Так, Кабінет Міністрів України видає постанови та розпорядження, де, зазвичай, постанови мають первинний, а розпорядження — вторинний, управлінський характер. Особлива роль серед підзаконних актів належить Енергетичній стратегії України на період до 2050 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 р. № 373-р [17]. Енергетична стратегія визначає цілі, завдання та механізми виведення енергетичного сектору України на принципово новий, якісний рівень розвитку. Насамперед, вона спрямована на вирішення проблем енергетичної безпеки під час дії воєнного стану та у відбудовний період після закінчення воєнних дій. Саме Енергетична страте-

гія, на нашу думку, має виступати найвищим нормативним актом та окреслювати реальні плани щодо забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України.

Підзаконні акти слугують для уточнення та конкретизації певних статей Конституції України та законів, забезпечуючи їх практичне застосування. Серед усіх підзаконних актів, що мають відношення до нормативно-правового забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України, нами було виокремлено наступні: Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності: Указ Президента України від 10.04.2006 р. № 300/2006, Про схвалення Програми "Інвестиційний імідж України": Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. № 477-р, Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.1997 р. № 112, Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. № 389, Про затвердження Порядку відбору інвестиційних проектів, для реалізації яких надається державна підтримка: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 р. № 835, Деякі питання управління державними інвестиціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 р. № 571, Про запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2024 р. № 227, Про затвердження Порядку формування інвестиційних програм ліцензіатів з виробництва електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях та когенераційних установках: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 15.10.2015 р. № 2585, Про затвердження Порядку розроблення, погодження, затвердження та виконання інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 31.08.2017 р. № 1059, Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм (інвестиційних проектів) суб'єктів господарювання у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, ліцензування діяльності яких здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.09.2017 р. № 1131, Про затвердження Порядку розроблення та подання на затвердження планів розвитку систем розподілу та інвестиційних програм операторів систем розподілу: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 04.09.2018 р. № 955, Про затвердження порядків розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, ліцензування діяльності яких здійснюють Рада міністрів

Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації: Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 19.08.2020 р. № 191 та ін.

Регулювання на національному рівні безпосередньо пов'язане з міжнародним регулюванням інвестиційної діяльності, що лише підкреслює тісний взаємозв'язок між внутрішньодержавним і міжнародним — глобальним інвестиційним процесом. На додаток до національного інвестиційного законодавства, міжнародне інвестиційне регулювання здійснюється шляхом укладення, як двосторонніх інвестиційних угод, так і багатосторонніх інвестиційних договорів, які встановлюють правила та стандарти для іноземних інвестицій. Нагадаємо, що відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [9]. Якщо міжнародним договором України встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про іноземні інвестиції, застосовуються правила міжнародного договору (ст. 6 Закону України "Про режим іноземного інвестування" [14]). Як ми бачимо, норми міжнародних договорів мають пріоритет перед нормами внутрішнього законодавства. Вони слугують юридичним підґрунтям для забезпечення захисту та заохочення іноземних інвестицій, надаючи гарантії від необґрунтованого втручання, дискримінації та можливої націоналізації у зв'язку з мінливою політичною ситуацією всередині країни.

Міжнародні договори, що належать до інвестиційних, включають у себе широкий спектр документів, спрямованих на регулювання інвестиційних відносин, захист прав інвесторів і врегулювання спорів. Прикладом багатосторонніх договорів є:

Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень від 10.06.1958 р. [7] (набула чинності для України 10 січня 1961 року). Положення Конвенції спрямовані на полегшення міжнародної торгівлі та інвестицій шляхом встановлення загальновизнаного механізму щодо визнання та виконання арбітражних рішень за межами країни, в якій вони були винесені. Цей документ відіграє ключову роль у міжнародному комерційному арбітражі, оскільки він зобов'язує держав-учасниць визнавати та приводити у виконання арбітражні рішення, винесені в країнах-підписантах Конвенції, мінімізуючи можливості затримки виконання рішень. Конвенція встановлює критерії, які мають бути виконані для того, щоб арбітражне рішення могло бути визнане та виконане в іншій країні, а також визначає обмежений перелік підстав, за якими виконання може бути відхилено. Такий підхід сприяє міжнародному діловому співробітництву та наділяє інвесторів, які беруть участь у міжнародній економічній діяльності, юридичною впевненістю.

Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 21.04.1961 р. [6] (набула чинності для України 7 січня 1964 року). Конвенція спрямована на уніфікацію і поліпшення процедур міжнародного торговельного арбітражу в європейських країнах. Документ забезпечує узгоджений підхід до проведення арбітражних розглядів, пов'язаних із зовнішньоторговельними спорами, і встановлює загальні стандарти для визнання та

виконання арбітражних рішень між країнами-підписантами. Конвенція сприяє створенню передбачуваного та ефективного правового середовища для розв'язання комерційних спорів через арбітраж, що особливо важливо для зміцнення міжнародних торговельних відносин і стимулювання інвестиційної діяльності в Європі. Вона також спрямована: на зменшення юридичних перешкод, що можуть виникнути під час міжнародного арбітражу; на підтримання використання арбітражу як ефективного та нейтрального способу для вирішення транскордонних спорів.

Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 р. [8] (ратифіковано Законом України "Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами" від 16.03.2000 р. № 1547-III). Положення Конвенції спрямовані на надання інституційного та процедурного підґрунтя для міжнародного арбітражу та вирішення спорів, що виникають між іноземними інвесторами та державами. Основною метою документа є полегшення вирішення інвестиційних спорів без необхідності звернення до національних судових інстанцій, що сприяє створенню більш сприятливого та передбачуваного середовища для залучення міжнародних інвестицій. Конвенція встановлює процедури та правила для арбітражу, гарантуючи, що спори розглядаються незалежно та неупереджено. Документом передбачено механізм розгляду спорів, у якому арбітри обираються як сторонами спору, так і Міжнародним центром по врегулюванню інвестиційних спорів (International Center for Settlement of Investment Disputes, ICSID), якщо сторони не можуть дійти згоди про вибір арбітрів. Рішення, ухвалені відповідно до Конвенції, є обов'язковими для сторін і мають високий ступінь виконуваності на міжнародному рівні.

Європейська енергетична хартія від 17.12.1991 р. [5] (набула чинності для України 17 грудня 1991 року). Хартія являє собою декларацію принципів, спрямованих на зміцнення співробітництва в галузі енергетики між країнами Європи та іншими зацікавленими державами. Документ ставить собі за мету створення надійної та прозорої основи для енергетичного співробітництва, сприяючи тим самим розвитку ефективного енергетичного ринку. Хартія охоплює широкий спектр питань, включно із захистом інвестицій в енергетичному секторі, поліпшенням енергоефективності, забезпеченням надійності транскордонного транспортування енергоресурсів і підтримкою концепція екологічно сталого розвитку в енергетичній галузі. Документ послужив основою для розроблення Договору до Енергетичної Хартії та Заключного акту до неї від 17.12.1994 р. [4] (ратифіковано Законом України "Про ратифікацію Договору до Енергетичної Хартії та Протоколу до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів" від 06.02.1998 р. № 89/98-ВР), прийнятих пізніше для реалізації принципів, закладених у Європейській енергетичній хартії.

Наведені вище та інші багатосторонні міжнародні договори відіграють ключову роль у забезпеченні стабільного та передбачуваного правового поля для зарубіжних інвесторів, що вкладають власні капітали в енергетичний сектор України. Що ж до двосторонніх інвес-

тиційних договорів (Bilateral investment treaties, BIT), то вони є формалізованими міжнародними угодами, що укладаються між двома країнами і мають на меті встановлення правового підґрунтя щодо умов приватного іноземного інвестування громадянами однієї держави в іншій державі. Ці угоди забезпечують юридичні гарантії та захист іноземних інвесторів, сприяючи тим самим прозорості, стабільності та передбачуваності інвестиційного середовища двох держав. BIT нав'язують умови і стандарти, що обмежують можливості приймаючої держави зловживати внутрішнім регулюванням інвестиційної діяльності. Укладаючи двосторонні інвестиційні договори, країни прагнуть створити сприятливі умови для залучення приватного іноземного капіталу, визначаючи інструментарій і механізми, що використовуватимуться в інвестиційному середовищі. Аналіз показав, що норми багатосторонніх міжнародних договорів не тільки не суперечать положенням двосторонніх інвестиційних договорів, а отримують у них своє логічне продовження і конкретизацію. На сьогоднішній день чинними залишаються 73 двосторонні інвестиційні угоди, укладені Україною з різними країнами світу, один договір вважається таким, що припинив свою дію.

Така багаторівнева інтеграція України в міжнародний правовий простір забезпечує захист і підтримку інвестиційних потоків, сприяє створенню стабільного та передбачуваного інвестиційного клімату. Це, своєю чергою, підвищує довіру міжнародних інвесторів і сприяє розвитку енергетичного сектору країни. У цьому контексті актуальним залишається подальший розвиток інвестиційного законодавства України з урахуванням світових та європейських тенденцій. Розуміючи це, вітчизняний законодавець продовжує системно працювати над підвищенням інвестиційної привабливості української юрисдикції.

Незважаючи на складну внутрішньополітичну ситуацію, ведеться планомірна законотворча робота, спрямована на залучення інвестицій в енергетичний сектор України. Так, одним із проявів тенденції державної інвестиційної політики, націленої на залучення інвестицій в енергетичний сектор, є Проект Закону про здійснення іноземних інвестицій у суб'єкти господарювання, що мають стратегічне значення для національної безпеки України від 03.02.2021 р. № 5011 [18]. Його пріоритетна мета — вдосконалення порядку здійснення іноземних інвестицій у суб'єкти господарювання, що мають стратегічне значення для національної безпеки України, та визначення порядку проведення оцінки впливу таких інвестицій на національну безпеку України. У запропонованому проекті розглядається ініціатива щодо запровадження в Україні комплексної системи для оцінки впливу іноземних інвестицій на національну безпеку країни, якої наразі не існує. Ця система призначена для аналізу потенційних ризиків і наслідків, які іноземні інвестиції можуть становити для стратегічно важливих секторів економіки, зокрема енергетичного, оборонної промисловості та інших ключових аспектів державної безпеки України. Запровадження такої системи має на меті не лише ідентифікувати та мінімізувати можливі загрози, а й створити впорядкований та прозорий процес для іноземних інвесторів, сприяючи тим самим інвестиційній привабливості країни за одночасного забез-

печення захисту національних інтересів. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів проект був позитивно оцінений практиками та представниками наукової спільноти. Сам законопроект 7 вересня 2021 року було знято з розгляду, але очікується, що в найближчому майбутньому до Верховної Ради України буде представлений його оновлений варіант.

Наступним актом, на якому варто акцентувати увагу є Проект Закону про проекти національного інтересу у сфері енергетики від 22.03.2023 р. № 9138 [20]. У запропонованому законопроекті закладено комплексні заходи для визначення правових, економічних та організаційних засад державної політики, спрямованої на підтримку регіональних інвестицій в енергетичний сектор. Вони включають у себе розробку та реалізацію важливих проектів у галузі енергетики, які відповідають національним інтересам, та охоплюють широкий перелік об'єктів енергетичної інфраструктури. Законопроект спрямований на оптимізацію процедур видачі дозволів, зміцнення взаємодії з громадськістю, а також на встановлення прозорих механізмів для транскордонного розподілу витрат і заохочення інвестиційних проектів, що мають стратегічне значення для енергетики України. До того ж законопроект ставить собі за мету забезпечити юридичну та економічну підтримку для проектів, що сприяють зміцненню та модернізації енергетичної інфраструктури, полегшуючи тим самим залучення інвестицій та сприяючи енергетичній безпеці країни. Передбачається також посилення гарантій для інвесторів шляхом мінімізації ризиків, пов'язаних із реалізацією великомасштабних енергетичних проектів, що, своєю чергою, повинно стимулювати збільшення капіталовкладень у цей ключовий сектор економіки. Вважаємо, що своєчасне ухвалення законопроекту сприятиме створенню сприятливого правового та економічного середовища для розвитку енергетичного сектору України та його подальшої інтеграції в енергетичну систему ЄС.

У серпні 2023 року до Верховної Ради України було внесено Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України для залучення інвестицій з метою швидкої відбудови України № 9627, який без затримок був розглянутий, схвалений і в лютому 2024 року підписаний Президентом України. Закон розроблено з метою створення сприятливих умов для реалізації інвестиційних проектів з будівництва об'єктів промисловості та енергетики, спрямованих на відновлення економіки України під час дії воєнного стану та у відбудовний період після закінчення воєнних дій [19]. Для реалізації зазначеної мети передбачено спрощення порядку встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок.

Швидкість законодавчої ініціативи свідчить про гостру необхідність і про намір держави досягти показників закладених в Енергетичній стратегії України на період до 2050 року. Так, одним із ключових напрямків розвитку енергетичного сектору, визначених Енергетичною стратегією України та над якими активно працює Міністерство енергетики України, є відновлювані джерела енергії (ВДЕ). Зокрема, в 2023 році було розроблено та ухвалено Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та "зеленої" трансформації енергетичної системи України" від

30.06.2023 р. № 3220-IX [16]. Закон передбачає новий підхід до підтримки відновлюваних джерел енергії, з орієнтацією на ринкові механізми і залучення інвестицій у галузь. На початку 2024 року вже розроблено ключові акти щодо розподілу квот на встановлення потужностей ВДЕ за аукціонним механізмом і Порядок видачі, обігу та погашення гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії. Ведеться активна робота зі створення реєстру гарантій походження енергії, для підтвердження того, що певна кількість електроенергії була вироблена з відновлюваних джерел. Розробка має ключове значення для зміцнення довіри та підвищення прозорості у сфері відновлюваних джерел енергії, що, своєю чергою, збуджує інтерес в зарубіжних інвесторів, поживає рух капіталу в зазначеній сфері. Наявність такого реєстру повинно оказати позитивний вплив на забезпечення виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі енергетики та екології, прискорюючи перехід до "зеленої енергетики".

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Під час проведеного дослідження ми дійшли висновку, що правова база, яка стосується забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України, є важливим елементом інвестиційного права України. Нормативно-правове забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор України охоплює собою, як акти, що не містять прямих регламентуючих положень, щодо забезпечення інвестиційної діяльності, проте опосередковано регулюють ці відносини (комплексні акти), так і акти, що безпосередньо регулюють питання, пов'язані з інвестиціями, зокрема і в енергетичний сектор (предметні акти). Комплексні акти можуть містити в собі не тільки закони, а й підзаконні акти, які мають універсальний характер і встановлюють базові принципи, загальні положення, що тією чи іншою мірою впливають на діяльність вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Предметні акти, ними теж можуть бути як закони, так і підзаконні акти, спеціально орієнтовані на регламентацію правового режиму залучення та реалізації інвестицій або її конкретних організаційних і правових форм. Фундаментом системи правових актів, що становлять основу забезпечення залучення та реалізації інвестицій, слугує Конституція. Після неї йдуть Закони України: Про інвестиційну діяльність, Про захист іноземних інвестицій на Україні, Про режим іноземного інвестування, Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні та ін. Підзаконні акти слугують для уточнення та конкретизації певних статей Конституції України та законодавчих актів, забезпечують їх практичне застосування. Регулювання на національному рівні безпосередньо пов'язане з міжнародним регулюванням інвестиційної діяльності, що тільки підкреслює тісний взаємозв'язок між внутрішньодержавним і міжнародним — глобальним інвестиційним процесом. Міжнародне регулювання здійснюється шляхом укладення як двосторонніх інвестиційних угод, так і багатосторонніх інвестиційних договорів, що визначають правила та стандарти інвестиційної діяльності.

Отже, на сьогоднішній день нормативно-правова основа забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор представлена розгалуженою мережею вітчизняних і міжнародних норм різної юридичної сили та спрямованості, і яка у своїй сукупній єдності забезпечує комплексне функціонування всієї системи інвестиційної діяльності, пов'язаної з енергетикою, починаючи від розробки інвестиційних програм та проектів і закінчуючи їх реалізацією. Проте, незважаючи на розгалужену правову базу, окремі акти є застарілими і відсталими від сучасних тенденцій, містять розбіжності і суперечності, що актуалізує необхідність її оновлення.

Здійснення правового забезпечення залучення та реалізації інвестицій в енергетичний сектор має бути сфокусовано на таких пріоритетах:

1. Розробка та ухвалення правових актів, спеціально націлених на енергетичний сектор, які відображають інтереси всіх учасників інвестиційного процесу: від державних органів до приватних інвесторів. Акти мають забезпечувати чітку та прозору правову основу для інвестицій, сприяючи вдосконаленню інвестиційного клімату, а також враховувати глобальні тенденції та виклики у сфері енергетики.

2. Інтеграція України в міжнародний енергетичний простір. Включає в себе подальшу гармонізацію національного законодавства з міжнародними та європейськими правовими стандартами. Такий підхід сприятиме співпраці з міжнародними партнерами та інвесторами в енергетичній сфері, а також допоможе залучити суттєві зовнішні інвестиції для реалізації великих енергетичних проектів (наприклад, в атомній енергетиці).

3. Адаптація законодавства до сучасних вимог та інновацій в енергетиці. В умовах швидкого розвитку технологій та переходу до альтернативних джерел енергії важливо забезпечити постійне оновлення та модернізацію законодавчого поля. Включає в себе створення стимулів для інноваційних проектів, посилення заходів щодо захисту інвестицій та спрощення процедур для реалізації інвестиційних проектів в енергетичному секторі.

Література:

1. Вакалюк В. А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки, 2017. Випуск 16. С. 122—126.
2. Габрелян А. Ю. Вектор розвитку України: дилема вибору. Матеріали конференцій МЦНД, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02> (дата звернення: 25.03.2024).
3. Габрелян А. Ю. Недоліки законопроекту № 3139. Верховенство Права, 2020. № 1. С. 36—43.
4. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї від 17.12.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056#Text (дата звернення: 21.03.2024).
5. Європейська енергетична хартія від 17.12.1991 р. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=00P964DF6F> (дата звернення: 21.03.2024).
6. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 21.04.1961 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu61k07u?ed=1961_04_21&

an=2 (дата звернення: 21.03.2024).

7. Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень від 10.06.1958 р. URL: https://uncitral.un.org/ru/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards (дата звернення: 21.03.2024).

8. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text (дата звернення: 21.03.2024).

9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30. Ст. 141

10. Кориневич А. О. Становлення та розвиток міжнародно-правового регулювання використання енергетичних ресурсів. Актуальні проблеми політики, 2013. Вип. 50. С. 69—79.

11. Кузьміна М. М. Сучасні тенденції правового регулювання відновлювальної енергетики в Україні. Юридичний науковий електронний журнал, 2020. № 8. С. 193—196.

12. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 р. № 1540а-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. № 46. Ст. 616.

13. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. № 47. Ст. 646.

14. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 19. Ст. 80.

15. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

16. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та "зеленої" трансформації енергетичної системи України: Закон України від 30.06.2023 р. № 3220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

17. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 р. № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

18. Проект Закону про здійснення іноземних інвестицій у суб'єкти господарювання, що мають стратегічне значення для національної безпеки України від 03.02.2021 р. № 5011. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70997 (дата звернення: 21.03.2024).

19. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України для залучення інвестицій з метою швидкої відбудови України від 21.08.2023 р. № 9627. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42522> (дата звернення: 21.03.2024).

20. Проект Закону про проекти національного інтересу у сфері енергетики від 22.03.2023 р. № 9138. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41623> (дата звернення: 21.03.2024).

21. Собко О. М., Смерека С. Б. Особливості нормативно-правового забезпечення сфери енергозбереження України. Інноваційна економіка, 2021. № 1—2. С. 34—

36.

22. Zatonatska T., Zhylynska O., Ivanytskyi M. Institutional Support for Attracting and realizing investments in the energy sector of Ukraine. Socio-Economic Relations in the Digital Society, 2024. № 1 (51). P. 35—45. doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.552

23. Zatonatskiy D., Lieonov S. Progressive practices of implementing public-private partnership projects in critical infrastructure. Socio-Economic Relations in the Digital Society, 2024. № 1 (51). P. 59—72. doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.554

24. Zatonatskiy D., Leonov S., Cieslinski W., Vasa L. Determinants of global migration: The impact of ESG investments and foreign direct investment. Economics and Sociology, 2024. № 17 (1). P. 215—235. doi:10.14254/2071-789X.2024/17-1/14

25. Rajavuori M., Huhta K. Investment screening: Implications for the energy sector and energy security. Energy Policy, 2020. № 144. doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111646

26. Shirazi M. Assessing energy trilemma-related policies: the world's large energy user evidence. Energy Policy, 2022. № 167. doi.org/10.1016/j.enpol.2022.113082

27. Mulder M., Woerdman E. Energy Networks, Natural Monopolies and Tariff Regulation. In M. M. Roggenkamp, K. J. de Graaf, & R. C. Fleming (Eds.), Energy Law, Climate Change and the Environment (pp. 563—572). (Elgar Encyclopedia of Environmental Law; Vol. 9). Edward Elgar Publishing, 2021. doi.org/10.4337/9781788119689.IX.47

28. Bovera F., Schiavo L. L. (2022). From energy communities to sector coupling: a taxonomy for regulatory experimentation in the age of the European Green Deal. Energy Policy, 2022. № 171. doi.org/10.1016/j.enpol.2022.113299

29. Ciarreta A., Pizarro-Irizar C., Zarraga A. Renewable energy regulation and structural breaks: An empirical analysis of Spanish electricity price volatility. Energy Economics, 2020. № 88. doi.org/10.1016/j.eneeco.2020.104749

References:

1. Vakaliuk, V.A. (2017), "Legal regulation of investment activity in Ukraine", Global and national problems of the economy, vol. 16, pp. 122—126.

2. Hablelian, A.Y. (2021), "Vector of development of Ukraine: dilemma of choice", Proceedings of conferences of the ICND. doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02

3. Hablelian, A.Y. (2020), "Disadvantages of the draft law No. 3139", The Rule of Law, vol. 1, pp. 36—43.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1998), "Energy Charter Treaty and Final Act", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056#Text (Accessed 25 March 2024).

5. International instrument (1991), "European Energy Charter", available at: <http://consultant.parus.ua/?doc=00P964DF6F> (Accessed 25 March 2024).

6. United Nations Economic Commission for Europe (1961), "European Convention on the International Commercial Arbitration", available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu61k07u?ed=1961_04_21&an=2 (Accessed 25 March 2024).

7. United Nations Commission on International Trade Law (1958), "Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards", available at: https://uncitral.un.org/ru/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards (Accessed 25 March 2024).
8. International Center for Settlement of Investment Disputes (1965), "Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text (Accessed 25 March 2024).
9. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 25 March 2024).
10. Korynevych, A.O. (2013), "Formation and development of international legal regulation of energy resources use", Actual Problems of Politics, vol. 50. pp. 69—79.
11. Kuzmina, M. (2020), "Modern trends in the legal regulation of renewable energy in Ukraine". Legal scientific electronic journal, vol. 8. pp. 193—196.
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the Protection of Foreign Investments in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12> (Accessed 25 March 2024).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On investment activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 25 March 2024).
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On the regime of foreign investment", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 25 March 2024).
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (Accessed 25 March 2024).
16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine on the Restoration and Green Transformation of the Energy System of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20#Text> (Accessed 25 March 2024).
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Order "On approval of the Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2050", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text> (Accessed 25 March 2024).
18. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), "Draft Law On Foreign Investment in Economic Entities of Strategic Importance for the National Security of Ukraine", available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70997 (Accessed 25 March 2024).
19. Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Draft Law "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Attract Investment for the Rapid Reconstruction of Ukraine", available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42522> (Accessed 25 March 2024).
20. Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Draft Law "On Projects of National Interest in the Energy Sector", available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41623> (Accessed 25 March 2024).
21. Sobko, O.M. and Smereka, S.B. (2021), "Features of regulatory and legal support of the energy saving sector of Ukraine", Innovative economy, vol. 1—2. pp. 34—36.
22. Zatonatska, T., Zhylynska, O. and Ivanytskyi, M. (2024), "Institutional Support for Attracting and realizing investments in the energy sector of Ukraine", Socio-Economic Relations in the Digital Society, vol. 1 (51), 35—45. doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.552
23. Zatonatskiy, D. and Lieonov, S. (2024), "Progressive practices of implementing public-private partnership projects in critical infrastructure", Socio-Economic Relations in the Digital Society, vol. 1 (51), 59—72. doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.554
24. Zatonatskiy, D., Leonov, S., Cieslinski, W. and Vasa, L. (2024), "Determinants of global migration: The impact of ESG investments and foreign direct investment", Economics and Sociology, vol. 17 (1), 215—235. doi.org/10.14254/2071-789X.2024/17-1/14
25. Rajavuori, M. and Huhta, K. (2020), "Investment screening: Implications for the energy sector and energy security", Energy Policy, vol. 144. doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111646
26. Shirazi, M. (2022), "Assessing energy trilemma-related policies: the world's large energy user evidence", Energy Policy, vol. 167. doi.org/10.1016/j.enpol.2022.113082
27. Mulder, M. and Woerdman, E. (2021), "Energy Networks, Natural Monopolies and Tariff Regulation", Energy Law, Climate Change and the Environment, vol. 9. pp. 563—572. doi.org/10.4337/9781788119689.IX.47
28. Bovera, F. and Schiavo, L.L. (2022), "From energy communities to sector coupling: a taxonomy for regulatory experimentation in the age of the European Green Deal", Energy Policy, vol. 171. doi.org/10.1016/j.enpol.2022.113299
29. Ciarreta, A., Pizarro-Irizar, C. and Zarraga, A. (2020), "Renewable energy regulation and structural breaks: An empirical analysis of Spanish electricity price volatility", Energy Economics, vol. 88. doi.org/10.1016/j.eneco.2020.104749

Стаття надійшла до редакції 13.04.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663